

יקרה. רשימות של מטלות הן דבר שימושי אך בלתי מספיק. הן מזכירות לנו מה עלינו לעשות, אבל אינן אומרות מתי. הן אינן מבחינות בין מה שחשוב לבין מה שהוא רק דחוף. הן מעמיסות על התודעה פרטים משניים ומפריעות לנו להתמקד בדברים החשובים לטווח הארוך. רק יומן, הקובע למשימותינו עתים וזמנים, קושר את המה עם המתי. דבר זה נכון לאדם היחיד – וגם לקהילות ולתרבויות שלמות.

זה עניינו של לוח השנה העברי. וזו הסיבה לכך שפרק כג בספר ויקרא, פרק המועדות שבפרשתנו, הוא מיסודות חיותו המתמשכת של עם ישראל. הוא קובע לוח שבועי, חודשי ושנתי של זמנים מקודשים; מהלך שבפרשת בהר יורחב גם למעגלים של שבע שנים ושל חמישים שנה. התורה מכריחה אותנו לזכור את מה שהתרחש בת זמננו אוהבת לשכוח: שדרושים לנו זמנים קבועים להתמקדות בדברים הנותנים לחיינו משמעות. והיות שאנו יצורים חברתיים, הזמנים החשובים ביותר הם הזמנים שאנחנו חולקים עם אחרים. כזה ממש הוא הלוח העברי על מועדיו: מערכת של זמן משותף.

כולנו צריכים זהות, וכל זהות באה עם סיפור. לכן דרושים לנו מועדים שנזכיר בהם לעצמנו את הסיפור המספר מאין באנו ולאן אנו הולכים. זה קורה בפסח, כאשר אנו מחיים את הרגע המכונן של עמנו, את צאתו לדרך הארוכה אל החירות.

אנחנו צריכים קוד מוסרי, מערכת ניווט לוויינית המופנמת בתוכנו ומורה לנו את הדרך במדבר הזמן. את זאת אנו חוגגים בשבועות, כשאנו חווים שוב את הרגע שאבותינו עמדו לרגלי הר סיני, כרתו ברית עם אלוהים ושמעו מן השמיים את עשרת הדיברות.

יומן המשימות השנתי

ניהול זמן הוא יותר מניהול, ולא רק של זמן. ניהול זמן הוא דרך חיים. חיינו הם הגדולה במתנות שה' נתן לנו. ואת המתנה הזו הוא מורד לכולנו באותה מידה. גם לעשירים שבעשירים יש רק 24 שעות ביממה, שבע יממות בשבוע, וקצבת שנות חיים שאמנם אינה קבועה, אך ארוכה ככל שתהיה היא תמיד קצרה מדי. נהיה מי שנהיה, נעשה מה שנעשה, יהיו כישורינו אשר יהיו – הדבר החשוב ביותר בחיינו, הדבר שכל יתר הדברים תלויים בו, הוא האופן שאנו מבלים בו את זמננו.¹

”ימי שנותינו בהם שבעים שנה, ואם בגבורת – שמונים שנה”, אומר משורר תהילים במזמור צ (פסוק י); ולמרות ההפחתה הדרסטית במקרי המוות בטרם עת במאה האחרונה, על פי נתוני האו”ם מהשנים 2010-2015 תוחלת החיים הממוצעת בעולם היא 70.5 שנים.² המזמור ממשיך ומבקש, ”למנות ימינו פן הודע ונבא לבב חכמה” (שם יב) – להזכירנו שניהול זמן אינו רק מכשיר לשיפור היצרנות. חוכמת הלב טמונה בו. הוא מעין תרגול רוחני.

הלקח המעשי מכך נשמע פשוט, אבל אין הוא כזה. אל תסמכו רק על רשימת מטלות; השתמשו ביומן. האנשים המצליחים בעולם רושמים את המשימות החשובות שלהם ביומנם, בתאריך מוגדר.³ הם יודעים שמה שאינו כלול ביומן, ספק רב אם

אנחנו צריכים תזכורת קבועה על קוצר החיים, ועל הצורך הנובע מכך להשתמש בזמן בתבונה. את זאת אנחנו עושים בראש השנה, בעומדנו לפני ה' למשפט ובהתפללנו אליו שיכתבנו בספר החיים.

אנחנו צריכים מועד להתעמת בו עם כישלונותינו, להתנצל על העוולות שעשינו, לתקן את דרכנו, להחליט לשנות, לבקש סליחה. זוהי משימתנו ביום הכיפורים.

אנחנו צריכים להזכיר לעצמנו שאנחנו במסע, שאנחנו "גרים ותושבים" על פני האדמה, ושמגורינו בעולם הם מגורי עראי. את זאת אנחנו חווים בחג הסוכות.

ואנחנו צריכים, מעת לעת, לסגת צעד לאחור ממהומת מלאכת החולין ולמצוא לנו מנוחה כדי לשמוח בטוב שזכינו לו, לרענן את קשרינו עם היקרים לנו ולחדש את כוחות הגוף והנפש. זוהי השבת.

רוב האנשים, או לפחות רוב האנשים החושבים, יודעים כמובן שהדברים הללו חשובים. אבל בידיעה אין די. יש בחיינו רכיבים הנעשים ממשיים כאשר אנו חיים אותם, ולא כאשר אנו רק יודעים אותם. ומשום כך הם צריכים להופיע ביומן שלנו, לא רק ברשימת המטלות.

כפי שכתב אלן דה-בוטון בספרו 'דת לאתאיסטים', כולנו יודעים שחשוב לתקן מערכות יחסים מקולקלות, אבל אלמלא יום הכיפורים היינו עלולים לדחות את התיקון הזה עד אין קץ, בשל כל העכבות הפסיכולוגיות.⁴ אם אנחנו הצד הנפגע, אולי איננו רוצים להראות את כאבנו לאנשים אחרים. איננו רוצים

להיראות שבירים ופגיעים. ואם אנחנו הצד הפוגע, ודאי קשה לנו להודות באשמתנו – וזאת, בין היתר, דווקא בשל רגשי האשמה שלנו. כדבריו של דה-בוטון, "אנו יכולים להצטער עד כדי אובדן היכולת לומר 'אני מצטער'". יום כיפור הוא היום המסומן ביומנו כיום שאנו צריכים לעשות בו את התיקון; והידיעה שביום הזה כולם עושים כך מקילה על הביצוע. במילותיו של דה-בוטון –

עצם היום הזה גורם לנו לשבת כאן ולדבר על התקרית ההיא מלפני שישה חודשים, כששיקרת לי והתלהמתי כלפיך והאשמת אותי בחוסר כנות ואני גרמתי לך לבכות – תקרית שלא את ולא אני יכולים לשכוח, אבל גם איננו יכולים להזכיר; תקרית ששחקה את האמון והאהבה שרחשנו זה לזה. עצם היום הזה הוא הנותן לנו את ההזדמנות, את האחריות בעצם, להפסיק לדבר על עסקי היומיום ולפתוח שוב את התיק שהעמדנו פנים כאילו פרח מזיכרוננו. אנחנו עושים את זה לא כי מתחשק לנו; אנחנו מצייתים לכללים.⁵

כך בדיוק: אנחנו מצייתים לכללים. אנחנו הולכים אחר הלוח העברי, המעלה רבות מן החשובות שבאמיתות חיינו ובמקום לשבץ אותן ברשימת מטלות כותב לנו אותן ביומן.

מה קורה כשאין לנו יומן מהסוג הזה? החברה המערבית החילונית של זמננו היא מקרה-מבחן לכך. הבריות חדלו לספר את סיפורן הלאומי. מתוך כך, בעיקר באירופה, הזהויות הלאומיות מוצגות כשרידים היסטוריים. וזו אחת הסיבות לשובו של הימין הקיצוני במדינות כגון אוסטריה, הולנד וצרפת.

הבריות חדלו גם לחלוק קוד מוסרי משותף – ומן הטעם הזה מנסים היום סטודנטים בקמפוסים לאסור על הופעתם של דוברים בעלי דעות שאינן שלהם. כאשר אין קוד מוסרי משותף לא יכול להתקיים דיון מושכל, ועוברים לנחת הזרוע ולסתימת הפה.

אשר לזכירת קוצר החיים, הוגה הדעות בן זמננו רומן קרְנֶנְרִיק מציין שהחברה המודרנית "מכוונת להסחת הדעת מהמוות. הפרסומות יוצרות עולם שכולם בו צעירים לנצח. את הקשישים אנו מסלקים למוסדות סיעודיים, רחוק מן העין ורחוק מן הלב". המוות, הוא כותב, נעשה "נושא טאבו, כפי שהיה המין בתקופה הוויקטוריאנית".⁶

הכפרה והסליחה הושעו מהחיים הציבוריים, ומחליפן, באדיבות הרשתות החברתיות, הוא הביוש הפומבי, השיימינג. ואשר לשָכָת, כמעט בכל מקום במערב הומר יום המנוחה ביום קדושת הקניות, ואת המנוחה עצמה החליפה רודנותו הבלתי-נלאית של הסמארטפון.

לפני חמישים שנה רווחה התחזית כי בימינו הכול יהיה אוטומטי. שבוע העבודה יתכווץ לכדי עשרים שעות, והבעיה הגדולה ביותר שלנו תהיה מה לעשות עם כל הפנאי. אך לא כך קרה. רובם של בני זמננו מוצאים עצמם עובדים קשה יותר מבעבר, וברשותם פחות ופחות זמן לעסוק בדברים המקנים לחיים משמעות. כניסוחו של ליאון קאס בפתח ספרו החדש, אנשים "עדיין מקווים למצוא משמעות בחייהם", אך הם נבוכים במידה גוברת והולכת "באשר לשאלות מהם חיים ראויים וכיצד נצליח לזכות בהם".⁷

זהו הפלא משנה-החיים של הלוח העברי. הפילוסופיה מבקשת אמיתות נצחיות העומדות מעל לזמן. היהדות, לעומת זאת, נוטלת אמיתות ומתרגמת אותן לשפת הזמן, ביוצרה רגעים קדושים משותפים שאנו חיים בהם את האמיתות הללו. נמצאנו למדים: אם אתם רוצים להשיג משהו, קבעו לכם תאריך לעשותו וכתבו ביומן – אחרת הוא לא יקרה. ואם רצונכם לחוות את הדברים הנותנים לחיים משמעות, ולא רק לחשוב עליהם באורח מזדמן, חיו את חגיה ומועדיה ושבתותיה של השנה העברית.

1. על האופן שבו הזמן מושל בהתנהגותנו אפשר לקרוא בספר מצוין שהופיע לאחרונה: Daniel Pink, *When: The Scientific Secrets of Perfect Timing*, Riverhead Books, 2018.
2. הנתונים מופיעים בערך List of countries by life expectancy בוויקיפדיה. אפשר למצוא בו גם פירוט מלא על פי מדינות ומינים.
3. ראו Kevin Kruse, *15 Secrets Successful People Know about Time Management*, 2017.
4. כמובן, יום כיפור מכפר רק על עבירות שבין אדם למקום, לא על אלו שבין אדם לחברו. כפרה על אלו טעונה קבלת סליחה מהנפגע – אך בקשת הסליחה, והתשובה גם על חטאים שבין אדם לחברו, הן חלק בלתי נפרד מיום כיפור. למעשה, רוב החטאים המפורטים בוידוי הארוך "על חטא" הם חטאים שבין אדם לחברו.
5. Alain De Botton, *Religion for Atheists*, Hamish Hamilton, 2012, 55-56.
6. Roman Krznaric, *Carpe Diem Regained*, Unbound, 2017, 22.
7. Leon Kass, *Leading a Worthy Life: Finding Meaning in Modern Times*, Encounter Books, 2018, 9.